

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

РІК ВИДАННЯ • JAHRGANG 71

ЛИПЕНЬ • JULI 2019 • Nr. 13 (3017)

ЦІНА • PREIS • 1,50 EURO

БЛАГОСЛОВЕННИЙ ЮВІЛЕЙ

(Роздуми з нагоди 30-ліття виходу УГКЦ з підпілля)

Інші загинули в муках [...].

Інші наруг і бичів зазнали та ще й кайданів і в'язниці;

їх каменовано, розрізувано пилою, брано на допити;

вони вмирали, мечем забиті;

тинялися в овечих та козячих шкурах,

збідовані, гноблені, кривджені;

вони, яких світ був невартий,

блукали пустинями, горами, печерами

та земними вертепами. [Євр. 11:35-38]

Продовження на 3 стор. ▾

17 ВЕРЕСНЯ 1989 Р. М. ЛЬВІВ

Archive of Petro Kahul (Courtesy Photo)

Фотолистка присвячена подіям 17.09.1989 р. у Львові. Цього дня близько 200 тисяч осіб домагалися легалізації УГКЦ

XI

Апостоли Петро та Павло. Фрагмент фрески монастиря Вартопед. Кінець XII ст. Атон, Греція

Значення апостолів Петра і Павла для Церкви було завжди вагомим, їх шанування починається, фактично, з часу їх смерті. Поховання первоверховних апостолів у Римі були відомі всім християнам, вони були місцями шанобливого поклоніння. Блаженний Ієронім Стридонський каже: «Коли я ще юнаком учився в Римі, то зі своїми ровесниками в неділю ходив я на гроби апостолів і мучеників». [Фрагмент статті «Первоверховні апостоли Петро і Павло» з інтернетсторінки Храму святого Іоанна Богослова у Харкові] **Стор. 2**

Увазі шановних читачів стаття Оксани Корнукто-Гринів, присвячена рисункам і начеркам Святослава Гординського, виконаним у процесі оформлення мюнхенського святопокровського собору, – з колекції графіки Національного музею у Львові ім. Андрея Шептицького. Цей матеріал – про творчу лабораторію мистця та деякі подробиці його співпраці у 1970 – 80 рр. з єпископом Платоном Корниляком, Апостольським Екзархом у Мюнхені, щодо концепції оформлення інтер'єру згаданого храму. **Стор. 5**

Маркіян Іващишин був тим стержнем, на якому трималося все мистецьке середовище Львова. Він мав унікальне вміння збирати довкола себе найцікавіших людей, творити і створювати. Маркіян Іващишин – один із провідників Революції на ґраніті, засновник Студентського братства Львівської політехніки, організатор акції голодування у Києві 1990-го року, фундатор Мистецького об'єднання «Дзига». Маркіян Іващишин нещодавно передчасно помер. Увазі читачів розмова із ним, записана в 2015 році. **Стор. 7**

НАЙБІЛЬШІ ПРОПОВІДНИКИ ЦЕРКВИ

Я дам тобі ключі Царства Небесного (Мт. 16, 13–19)

За церковним календарем 12 липня Церква вшановує пам'ять двох славних апостолів Петра і Павла. Своїми місійними подорожами і проповідями вони зробили надзвичайно великий внесок у поширення християнства серед юдеїв і поган, тому Церква називає їх «первоверховними апостолами».

Святі апостоли Петро і Павло вважаються найбільшими проповідниками Церкви. Проповідування Євангелія було основним обов'язком апостолів, завданням всього їхнього життя. Однак це завдання не тільки апостолів. Кожен християнин також повинен проповідувати Божу науку ближнім. Ми не мусимо виголошувати словом релігійні промови, але можемо робити це добрими вчинками, прикладом життя – свідчити Божу любов ближнім.

Ця потреба і обов'язок впливає передусім з таїнства хрещення, а також з заповіді любові. Бо коли ми робимо вчинки любові і милосердя ближнім, тим самим виявляємо їм Божу любов і милосердя і таким чином проповідуємо Ісуса Христа. Бо проповідувати, це не тільки говорити про Бога і правди віри, а провадити інших до з'єднання з Богом словом і ділом.

Як бачимо, існують два основні способи проповідання: словом і вчинками. Навіть коли ми не говоримо ближнім про Бога, ми часто проповідуємо вчинками: нашою поведінкою у різних ситуаціях, тим, що і як ми говоримо, стилем розмови, висловлюванням до людей, способом ставлення до різних осіб, стилем нашого одягу. Кожна така постава містить за собою певні цінності, які ми несемо ближнім: правдиві чи фальшиві. У словах можна приховати наші внутрішні наміри, а вчинки виявляють те, чим людина справді живе, як казав Христос: «Добра людина з доброго скарбу серця свого виносить добре; лиха ж – з лихого

Остап Лозинський, «Розп'яття апостола Петра»

(серця) лихе виносить, з повноти бо серця уста промовляють» (Лк. 6, 45).

Тут варто звернутися до процесу виховання дітей. Малі діти, приблизно до трьох років, мало що розуміють з того, що їм говорять і пояснюють батьки, але вони багато чого вчать з прикладу батьків. Діти дивляться на поведінку батьків і бачать в цьому певну правду, сприймають це, як правило життя для себе і пробують застосовувати у своєму житті.

Так складається у житті, що ми більше проповідуємо вчинками, ніж словами. Вчинки людини часто мають більшу переконливу силу, ніж слова, як каже народна мудрість: «Слова навчають, а приклад потягає».

Невідповідною поведінкою, поганим прикладом ми можемо також кривдити ближніх, душевно ранили їх, засіваючи у їх розум і душу неправдиві цінності, фальшиві переконання. Тому апостол Павло перестерігав римлян словами: «Тож не судимо більш один одного, а радше вважайте на те, щоб не класи нічого перед братом, об що він спотикнувся б або й упав... Коли твій брат сумує з-за їжі, то ти поводишся не за любов'ю. Не губи твоєю їжею того, за якого помер Христос» (Рм. 14, 13, 15).

Іноді можна багато говорити про важливі речі, моральну поведінку, а одним невідповідним вчинком все перекреслити, і навпаки – один вчинок може зробити більше добра для людини, ніж багато слів, бо як кажуть у народі: словом голодного не нагодуєш. Добрі вчинки завжди потверджують наші слова, їхню правдивість, додають їм переконливої сили.

У нашому житті часто є потреба навернення ближніх. Ми стараємося словами переконати їх у правдивості своїх поглядів чи намірів, і в помилковості їхніх думок та вчинків. Та коли наші старання не мають успіху, не потрібно розчаровуватися. Ми можемо зробити це добрим прикладом, щоб показати, що ця правда не є видумана, а є реальною дійсністю, що ми самі цим живемо. В такий спосіб ми здійснимо слова Христа: «Так нехай світить перед людьми ваше світло, щоб вони, бачивши ваші добрі вчинки, прославляли вашого Отця, що на небі» (Мт. 5, 16).

Приклад життя двох апостолів Христових Петра і Павла чітко промовляє до нас, щоб і ми, за їхнім прикладом, були твердими у своїй вірі і сміливо проповідували Христа. А ви, святі славні апостоли Петре і Павле, які своєю кров'ю утвердили Церкву, жертвою життя дали свідчення правді, моліть Господа, щоб і в нас зростали сильна віра і відвага проповідувати Євангеліє, яка проклала б нам шлях до кращого життя у цьому земному житті і дарувала нев'янучий вінець слави у вічності! Амінь.

о. Михайло Чижович, редemptорист.

Текст з інтернетсторінки оо. Редemptористів

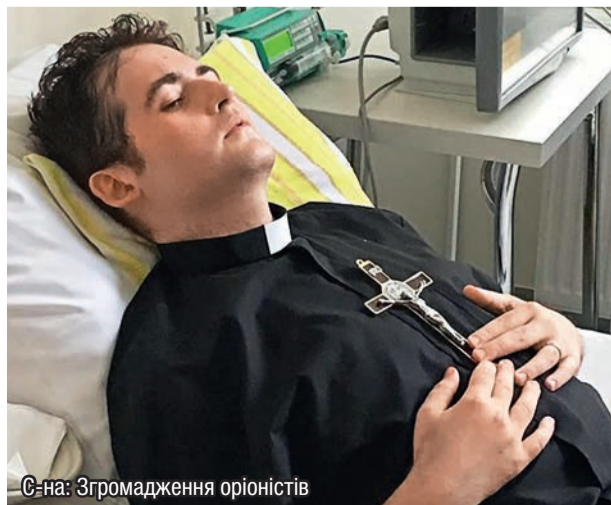

3 Катехизм УГКЦ

Про віру у Воскреслого Христа, як джерело християнського життя, проповідує апостол Петро: «Ісуса Назарянина [...] Бог воскресив, порвавши пута смерті, бо неможливо було, щоб вона держала його в своїй владі [...]. Оцього Ісуса Бог воскресив, – ми всі цьому свідки» (Ді. 2, 22–24.32). Значущість події воскресіння для нашого спасіння стверджує апос-

тол Павло: «А як Христос не воскрес, то марна віра ваша» (1 Кр. 15, 17). От уже майже дві тисячі років Церква Христова безперервно свідчить і проповідує воскресіння Христа, щоб люди увірували і спаслися: «Як же призиватимуть того, в кого не увірували? Як увірують у того, що його не чули? А як почують без проповідника? [...] Тож віра – із слухання, а слухання через слово Христове» (Рм. 10, 14.17). [2]

СТАВ СВЯЩЕННИКОМ, ВІДСЛУЖИВ МЕСУ, ВІДІЙШОВ ДО ДОМУ ОТЦЯ

С-на: Згромадження оріоністів

Хворий на рак о. Міхал Лось, 31-річний оріоніст, помер 17 червня 2019 р. Про смерть молодого священика повідомили його співбрати зі згромадження Малога Діла Божого Провидіння (оріоністів).

«Із сумом повідомляємо, що сьогодні до полудня помер неопре-світер згромадження отців-оріоністів о. Міхал Лось FDP. Віримо, що він зустрівся з Хрис-

том Воскреслим, якому так сильно прагнув служити як Священник. Дякуємо за всі молитви й підтримку», – повідомили оріоністи.

Молодий чернець, який у тяжкому стані перебував у Варшаві, нещодавно склав надзвичайні довчні обіти у своєму згромадженні. В урочистості, що відбулася в онкологічному відділі, взяли участь віце-генерал згро-

мадження оріоністів о. Оресте Феррарі FDP, керівництво польської провінції оріоністів та родина клірика.

Дияконські та ієрейські свячення о. Лось прийняв того самого дня (24 травня) з рук єпископа-помічника Варшавсько-Празької дієцезії Марека Солярчика. Прискорене уділення свячень дозволив Папа Франциск, відповідаючи на лист

генерального настоятеля згромадження та вділяючи всі необхідні диспенсації.

Як повідомили оріоністи, о. Міхал Лось дуже чекав на уділення йому свячень, а сама урочистість відбулася в атмосфері глибокої духовності. Історія ченця, який прийняв свячення на лікарняному ліжку, зворушила багатьох людей.

Подано за: Credo

БЛАГОСЛОВЕННИЙ ЮВІЛЕЙ

За роком рік і за поколінням покоління людство прочитає цю вічну Книгу, і кожного разу істини, викладені у ній тисячоліття тому, з незбагненою достовірністю достосовуються до власного буття. Ці слова болю, відчаю, але водночас надії перших християн, записані апостолом Павлом дві тисячі років тому, в однаковій мірі стосувались його сучасників і водночас пророкували гоніння за віру Христову у наступні століття – аж до Медіоланського едикту Константина і Ліцинія, рівно ж стали вони провіщенням терпіння у переслідуваннях і стійкості в духовній борні за віру в Бога і вірність Христовій Церкві для українців греко-католиків у другій половині ХХ століття.

В цих словах апостола дивовижно пригадувалась недавня історія катакомбної Української Греко-Католицької Церкви та її смертельна боротьба з комуно-атеїстичним режимом за природне право існувати та вільно славити Творця серед власного народу, у власному обряді, на власній Богом даній землі.

Посланням митрополита та архієпископа Львівського від 16 червня і архієрейською Божественною Літургією у храмі архистратига Михаїла у Львові Церква розпочала період відзначення ювілею 30-ліття виходу УГКЦ

з підпілля після майже півстолітнього переслідування з боку тоталітарної московсько-більшовицької влади.

ЧИ ПОТРІБНІ УГКЦ ЦІ СВЯТКУВАННЯ?

Мабуть, що ні, бо Церква дбає не про земну, але про вічну прославу своїх вірних у Господі Бозі, про славу неглинну і непроминаючу, якою є святість кожного її члена. Але вельми потрібні вони для тих, хто покоління за покоління народжується, зростає і мужніє в Церкві; хто не зазнав неволі і переслідувань за національні чи релігійні почуття; кого не змушували зрікатись нації і Бога. Потрібні, бо ніхто не в стані гарантувати, що ці макабричні часи уже ніколи не повернуться, що знову не доведеться «куштувати» репресій та підпілля. Властиво, незнання минулого народу та його Церкви, безпечність, байдужість – є в числі тих найголовніших чинників, що можуть спричинити повторення цього трагічного досвіду в дітях, внуках чи правнуках.

Потрібні, бо згадати та вшанувати світлу пам'ять усіх мучеників і борців за правду та віру, тих, які уже відійшли у вічність, як і тих, які ще перебувають посеред нас, – це святий обов'язок віруючого та культурного народу. **Четверта заповідь Бога: Шануй батька твого й матір твою,**

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

як заповідав тобі Господь, Бог твій, щоб довго тобі жити й бути щасливим на землі [Повт. 5:16] – стосується як безпосередньо фізичних батьків, так і тих, хто в багатьох поколіннях тихою невтомною працею, а коли й ціною терпіння і власного життя, дбав про скріплення нашої християнської та національної ідентичності. Це їм, відомим та невідомим попередникам-трудівникам, ми завдячуємо, що нині присутні у цьому світі, на рідній українській землі, що живемо і втішаємось цим життям у Бозі і з Богом. Бо за стільки століть і тисячоліть людської історії відома істина, що «народ, який не знає і не шанує власного минулого – не має майбутнього», уже не потребує доведення: це аксіома!

Потрібні, бо це є природним виявом віри християнина скласти молитву вдячності Творцеві за те, що був з нашим народом та Церквою як у часи переслідувань, так і незмінно перебуває нині в часи свободи та радості. Тому до кінця жовтня у наших храмах по завершенні Божественної Літургії будемо молитися спеціально укладеною Подячною молитвою Богів за Його опіку над українським народом та Українською Греко-Католицькою Церквою.

3 інтернетсторінки «Календар українця»

АДМІНІСТРАТУРА ДЛЯ КАЗАХСТАНУ І ЦЕНТРАЛЬНОЇ АЗІЇ

У Ватикані повідомлено про те, що Папа Франциск створив Апостольську адміністрацію для католиків візантійського обряду в Казахстані та Центральній Азії з осідком у Караганді. Водночас він призначив митрофорного протоієрея Василя Говеру, дотеперішнього делегата для згаданих вірних, апостольським адміністратором цієї церковної територіальної одиниці. (Радіо Ватикан)

ПАРЄ: САМОВБИВЧЕ УМИРОТВОРЕННЯ АГРЕСОРА

26 червня Україна зазнала чи не найприкрішої зовнішньополітичної поразки за свою 28-літню новітню історію. Росії, яка не пішла на жодні поступки, повернули всі права в ПАРЄ. Депутати ПАРЄ переважно більшістю голосів підтримали резолюцію, якою пропонувалося без будь-яких обмежень, а головне – без додаткових умов, підтвердити повноваження російської делегації. І це все відбулося попри те, що жодного з пунктів семи резолюцій, ухвалених в ПАРЄ на підставі російської агресії в Україні, Кремль не виконав. Та що там – навіть не намагався виконувати та ще й насміхався. Ще більшої ганебності резолюції додає той факт, що в її тексті взагалі не згадується про анексію Криму і збройну агресію Росії на Донбасі. Санкції проти російської делегації в ПАРЄ були ухвалені 10.04.2014 р. Тоді делегацію РФ за анексію Криму позбавили права голосу в Асамблеї і вилучили з усіх керівних органів. На знак протесту українська делегація оголосила, що полишає сесійну залу й не братиме більше участі принаймні в поточній сесії. Згодом прикладу українців послідували грузини, поляки, словаки, литовці, латиші й естонці. (Максим Муляр, «Збруч»)

МИКОЛА ЛИСЕНКО У ЛЯЙПЦИГУ

У Ляйпцигу відкрили пам'ятну дошку українському композитору Миколі Лисенку. Дошка була встановлена на фасаді будинку за адресою Nürnbergerstr. 16, де композитор мешкав під час навчання у місцевій консерваторії (1867–1869 роки, за які пройшов 4-річний курс). (Diaspora.ua) Фото: Укрінформ

ПЦУ ПОЗБАВИЛА ФІЛАРЕТА ПРАВА НА УПРАВЛІННЯ ЄПАРХІЄЮ

Православна Церква України позбавила почесного патріарха Філарета прав єпархіального архієрея. Згідно з рішенням Священного синоду, почесний патріарх Філарет залишається у складі єпископату ПЦУ, однак втратив канонічні права і обов'язки, пов'язані з управлінням єпархією. Також Синод скасував попереднє рішення від лютого 2019 року і підпорядкував митрополитові Київському і всієї України Епіфанію безпосередньо всі парафії та монастирі Києва, які до 15 грудня 2018 року були підпорядковані УПЦ КП. В ухвалі Священного синоду ПЦУ також сказано: «Визначити, що одноосібно скликане і проведене почесним патріархом Філаретом 20 червня 2019 р. у Володимирському соборі м. Києва зібрання запрошених ним осіб не мало жодних повноважень на ухвалення рішень». Також Синод засвідчує, що Київський патріархат приєднався до ПЦУ в грудні 2018 року, і скасувати це рішення неможливо. (Радіо Свобода)

ЖАДАНОВІ ВРУЧИЛИ НАГОРОДУ ВІЛЬГЕЛЬМА ТЕЛЛЯ

Вручення відбулося на святкуванні Швейцарського вечора та в честь від'їзду Посла Швейцарії в Україні пана Гійома Шойрера. «Для мене було великою честю вручити Нагороду Вільгельма Телля 2019 Сергію Жадану як визнання його надзвичайної особистості та багатьох талантів і значний внесок у зміцнення наших відносин. У Швейцарії Сергія Жадана часто називають Габрієлем Гарсією Маркесом Європи», – зазначив Гійом Шойрер. Нагорода Вільгельма Телля вручається за великий внесок у розбудову України, а також у зміцнення відносин між Україною і Швейцарією. Як повідомлялось, The New York Times Book Review вніс збірку вибраних віршів Жадана до списку рекомендованих книжок цього року. (ЧИТОМО)

ХТ

КАТАКОМБНА ЦЕРКВА

Упродовж понад чотирьох десятиліть Українська Греко-Католицька Церква була найбільш переслідуваною релігійною громадою у світі. Під кінець 1980-их, і особливо у 1989 році, з огляду на внутрішній та зовнішній тиск, совітська влада була змушена визнати права УГКЦ, і 28 листопада 1989 року (перед зустріччю Івана Павла II з Горбачовим 1 грудня 1989 р.) вийшла заява Ради у справах релігій при Раді міністрів УРСР, згідно з якою греко-католики отримували право на заснування й реєстрацію громад, користуючись «усіма правами, встановленими законом для релігійних об'єднань в УРСР». [А.Ф., з офіційного сайту УГКЦ]

1939–1941 РОКИ: ПЕРЕДВІСТЯ ЛИХОЛІТЬ

Що таке радянська влада, 4 млн греко-католиків Галичини зрозуміли з перших днів приєднання Західної України до СРСР. Тоді більшовики заборонили релігійне навчання у школах, націоналізували церковні маєтки й закрили всі релігійні видавництва. І все це почалося ще до виборів до Народних зборів, на яких мали прийняти звернення до уряду з офіційним проханням про приєднання до УРСР.

На всі ці речі митрополит Андрей Шептицький відповів закликком до духовенства «не мішати політики і світських справ», а в листі до Папи Пія XII просив благословення «вмерти за Віру й Церкву». Не останньою причиною цього стала звістка про вбивство більшовиками в рідному маєтку Шептицьких брата митрополита і його дружини.

У цей час також почасти-

шали випадки залякування та безслідного зникнення священиків, водночас влада розпочала підготовку до «воз'єднання уніатів». З цією метою в жовтні 1940-го було створено Тернопільсько-Галицьку єпархію РПЦ. Утім, радянсько-німецька війна стала на заваді цим планам.

«ДРУГІ СОВІТИ»

Другий прихід більшовиків (у 1944 році) несподівано був менш трагічним. Радянська влада остерігалася робити надто радикальні кроки, вважаючи на величезний авторитет Шептицького у Західній Україні. Та були й інші вагомі причини: війна тривала, й не було певності, чи погодиться західний світ на захоплення СРСР колишньої частини Польщі – Галичини. Не меншою проблемою став і націоналістичний рух опору, що паралізував дії влади на цій території.

▼ Продовження на 4 стор.

КАТАКОМБНА ЦЕРКВА

▼ Продовження. Початок на 3 стор.

Вже 4 вересня 1944 року митрополит Шептицький на засіданні Архієпархіального Собору висловив думку, що «безбожництво перестало бути прапором боротьби для Советів...». Утім, така ситуація не протривала довго. Спочатку 1 листопада 1944 року помер Андрей Шептицький, а в лютому 1945-го Рузвельт і Черчилль у Ялті дали згоду на нові кордони Радянського Союзу.

Львівський «собор», що відбувся 8–10 березня 1946 року, з канонічного погляду став нонсенсом, адже його організували і провели священники, які на той час уже не були греко-католиками, але були ієрархами РПЦ.

Головною мішенню для НКВС став новий митрополит Йосиф Сліпий. Вимагаючи засудження діяльності українського руху опору, його змусили підготувати перше пастирське звернення із осудом політичних убивств. Проте у зверненні жодного разу не було згадано ні ОУН, ні УПА, до того ж виявилось, що документ із митрополичої канцелярії не поширився поміж духовенства та вірних, а був лише переданий представникам влади.

У цей час відбувається візит делегації УГКЦ до Москви, яку очолив архімандрит Климентій Шептицький. Як жест доброї волі делегація Греко-Католицької Церкви передала на Червоний Хрест 100 тис. крб, а також лист від Йосифа Сліпого до радянського уряду з проханням не лише повернути всі права Церкві, а й «допустити до викладання релігії в усіх народних і середніх школах», а також «виділити в Москві та Києві по одній церкві для використання греко-католиками,

які там проживають...». Такі сміливі вимоги не могли не обурити партійного керівництва, тож останньою інстанцією, куди запросили церковну делегацію в Москві, стала Ставка Верховного Головнокомандування, де чітко дали зрозуміти, що майбутнє УГКЦ залежатиме від їхнього ставлення до УПА.

Климентію Шептицькому вдалося організувати безпрецедентні, хоча й безрезультатні перего-

виступати проти «червоного режиму». За часів «перших совітів» НКВС арештував і замордував одного з трьох синів отця Гавриїла, а двоє інших записалися добровольцями в дивізію «Галичина». Очевидно, що Костельникові нелегко далася згода на співпрацю, а багато очевидців вбачали в цьому кроці розпач і велику особисту драму священника.

Керівники Ініціативної групи, отці Гавриїл Кос-

ники здійснили чин приєднання до Православної Церкви. За кілька днів отців Мельника і Пельвецького було введено в сан єпископів.

Львівський «собор», що відбувся 8–10 березня 1946 року, з канонічного погляду став нонсенсом, адже його організували і провели священники, які на той час уже не були греко-католиками, але були ієрархами РПЦ. На той час усі єпископи-греко-като-

Підпільні відправи, свячення священників та єпископів, феномен мандрівних отців і монахів, які з'являлися в різних місцях і підтримували вірних, стали реальністю, якої не міг подолати режим. У серпні 1968 року в доповідній записці відділу пропаганди й агітації ЦК КПУ згадувалося, що в західних областях України проживають 800 «невозз'єднаних уніатських священників і монахів». І це було відчутно, адже в той час греко-католики несанкціоновано відкрили та проводили богослужіння у близько 200 «недіючих» храмах.

Водночас питання УГКЦ набуло широкого розголосу в західному світі: у 1963-му Москва погодилася звільнити після 18-річного ув'язнення Йосифа Сліпого. Хворий 70-річний митрополит, який потрапив на II Ватиканський Собор, одразу порушив питання мільйонів греко-католиків. Його свідчення від імені «Церкви мовчання» на довгі роки стало проблемою не лише Москви, а й, хоч як це парадоксально, Ватикану.

Епоха «перебудови» збіглася в часі з масовою активізацією катакомбної УГКЦ. У серпні 1987 року велика група духовенства та мирян оголосила, що виходить із підпілля, й звернулася до Папи Івана Павла II з проханням, щоб він підтримав легалізацію УГКЦ. Надалі активність греко-католиків вийшла за межі Галичини. Завдяки частим делегаціям, петиціям і численним голодуванням вони стали присутніми та помітними у Москві.

Не маючи можливості ефективно цьому протистояти, 20 листопада 1989 року Рада в справах релігій при Раді міністрів УРСР прийняла заяву, в якій стверджувалося, що «при умові беззастережного дотримання Конституції... греко-католики можуть користуватися усіма правами, встановленими законом для релігійних об'єднань...». Це був кінець катакомбного етапу й початок нової історії Греко-Католицької Церкви.

Святослав Липовецький,
«Тиждень.ua».
Стаття написана до 20-ліття виходу УГКЦ з підпілля

Три сезони греко-католики голодували, щоби їм дозволили молитися в рідній Церкві. Одна з найдовших акцій протесту тривала від весни до кінця осені 1989 р. Почергово групи вірних на чолі з священниками приїздили на велелюдну московську вулицю Арбат з тією ж вимогою: скасувати рішення псевдособору 1946 р. та визнати підпільну Церкву. Праворуч с. Леонтія [із статті «Голодна молитва 1989 року», «Збруч»]

вори між керівництвом НКДБ та УПА, що відбулися на Тернопільщині. Проте після Ялтинської конференції більшовики могли вже не стримуватися. 11 квітня 1945 року було арештовано та відправлено до Києва митрополита Сліпого, а в слід за ним єпископів і частину священників. Відтоді почалося відкрите переслідування УГКЦ.

Львівський «СОБОР»
Ув'язненням церковної ієрархії силові структури розв'язали собі руки щодо формальної ліквідації УГКЦ. Для цього було створено Ініціативну групу із воз'єднання Греко-Католицької Церкви з Православною, яку доручили очолити отцю Гавриїлу Костельнику. Саме він ще за часів Польщі представляв в УГКЦ напрям «восточників», які обстоювали чистоту східного обряду. Проте це не заважало Костельникові ще з 1930-х років гостро

тельник, Михайло Мельник та Антоній Пельвецький у листі до Ради народних комісарів УРСР описали стан «безвластя, дезорганізації та анархії», що панував в УГКЦ, і запропонували шлях приєднання до РПЦ. І хоча на той момент Ініціативну групу підтримували у Львові лише четверо з 65 священників, на її боці були все радянське судочинство й каральна система. За допомогою останньої, а також РПЦ (патріарх Алексій телеграмою благословив починання Костельника) розпочалася підготовка до «собору».

Єдиною перепоною була відсутність єпископів, адже лише вони мають право скликати і проводити собори. Але це питання своєрідно вирішилося в другій половині лютого 1946 року. Тоді делегація Ініціативної групи відвідала Київ, де в Києво-Печерській лаврі свяще-

лики, окрім одного, який загинув у лікарні НКВС, перебували в ув'язненні.

У стилі радянської репресивної системи закінчилася й співпраця з організаторами Собору: у вересні 1948 року в Львові посланець НКВС застрелив Костельника; незабаром у потязі отруїли й Михайла Мельника; Антон Пельвецький раптово помер у своїй резиденції.

«ЦЕРКВА МОВЧАННЯ»
Наступні чотири десятиліття діяльності УГКЦ назвали мовчанням, адже з 1945 по 1950 рік було репресовано 344 священники, а після «собору» формально УГКЦ перестала існувати. Та все ж це була формальність. Ще до початку 1950-х влада не знала, як діяти і як розпустити монастирі, що залишалися вірними ідеї унії. А після смерті Сталіна на Галичину стали повертатися із заслання священники.

Святослав Гординський – визначний український мистець, автор монументальних розписів на сакральну тематику, графік, літературознавець, історик мистецтва, перекладач (вільно володів сімома європейськими мовами).

Окрім цих талантів мав ще й поетичний дар. Став відомим у Львові своїми першими збірками поезій в 1930-х роках: "Барви і лінії" (1933); "Буруни" (1936); "Слова на каменях. Римські ямби" (1937). Був активним і в громадському житті Львова: не тільки як експонент, але і як організатор художніх виставок мистецького об'єднання АНУМ (Асоціація незалежних українських мистців), а також як член редакційної колегії часопису "Мистецтво".

Ранній період творчості Святослава Гординського мав яскраво виражений національний характер. Тому повернення радянської влади до Львова нічого доброго йому не віщувало. Художник змушений був емігрувати з дружиною Мирославою і маленькою донькою Ладодою. Зупинившись у Мюнхені, він займається видавничою справою: організовує випуск часопису "Українське мистецтво", пише статті на мистецькі теми, а також працює над художнім оформленням книжок українських авторів у видавництві "Ukrainische Tribune".

У 1947 р. сім'я Гординських виїжджає до США, де мистець вдосконалює свої знання із східної сакральної іконографії. Навчається, аби збагнути таємниці розпису церков, у майстерні італійця Раджджі – вихованця Римської Академії мистецтв (1947–1949). Проте, художникові вдалося замало знань, отриманих ним у мистецькій школі Олексі Новаківського у Львові, у вищих школах Берліна і Парижа та в майстерні Раджджі. Тому він вирушає у "студійно-артистичну подорож для вивчення пам'яток візантійського мистецтва", що тривала 4 місяці. Про це довідуємось із його листа до митрополита Константина Богачевського від 01.X.1958 року.

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ГРАФІКИ С. ГОРДИНСЬКОГО У МЮНХЕНІ

Спочатку художник відвідав Грецію, де ознайомився з усіма важливішими церквами в Афинах і на провінції; бачив монастирі у Дафні і св. Луки у Фокиді, де збереглися мозаїки XI ст.; оглянув монастирі Атосу. Працював у музеї Візантійського мистецтва в Афинах. На Сицилії студіював мозаїки XII-XIII ст. в церквах Палермо і Чефало. В Італії зміг оглянути катакомби св. Януарія в Неаполі з II-го ст., а в Римі "простудіював палео – християнське мистецтво у найважливіших церквах".

Тут належить згадати і той досвід, який здобув Святослав Гординський, часто буваючи в Національному музеї у Львові як учень мистецької школи Олексі Новаківського, а згодом і як художник. Отже, він був ознайомлений з фондовою збіркою давньоукраїнського мистецтва. Забігаючи наперед зазначимо, що його перу належить наукова мистецтвознавча праця "Українська ікона XII-XIII сторіччя" (Філадельфія, 1973 р.).

Усе це дозволило Гординському стверджувати, що він досконало володів знаннями про візантійське мистецтво. Незабаром випала нагода застосувати на практиці

свої знання. Наприкінці 1940-х – на поч. 1950-х рр. у Канаді й США велося інтенсивне храмове будівництво, і потрібні були кваліфіковані мистці для їх оформлення. До цієї праці піднялися українські художники: Михайло Осінчук, Петро Холодний (молодший) і Святослав Гординський. Вони продовжили тяглість традиції монументального сакрального живопису, що розвинулась в Україні від початку XX ст. (Модест Сосенко, Юліан Буцманюк, Михайло Бойчук). У цій царині Гординський віддано трудився 50 літ. Стінописи, мозаїки та іконостаси його авторства прикрашають християнські храми східного обряду в Європі, Канаді, Австралії та США.

Наша розвідка присвячена рисункам і начеркам художника (виконаним у процесі оформлення мюнхенського святопокровського собору) з колекції графіки Національного музею у Львові ім. Андрея Шептицького (далі – НМЛ). Цей матеріал – про творчу лабораторію мистця та деякі подробиці його співпраці у 1970–80 рр. з єпископом Платоном Корниляком, Апостольським Екзархом у Мюнхені, щодо концепції оформлення інтер'єру згаданого храму.

Чисельна колекція – 1200 ескізних проектів до монументальних розписів, рисунків і начерків мистця була подарована НМЛ його доньками пп. Ларисою і Ладодою у травні 2005 року. На сьогодні ця колекція науково опрацьована і систематизована за тематичним принципом. Копії деяких проектів та рисунків, фрагменти композицій було виділено у т. зв. "Допоміжний фонд", що становить бл. 600 позицій. Це додатковий матеріал при дослідженні творчості мистця. Найчисленніша група основного фонду – це начерки і рисунки на християнську тематику (389 од. зб.). Сюди увійшли ескізи та проекти монументальних розписів, начерки ікон, предметів церковного інтер'єру й атрибутів, проекти іконостасів. Це – допоміжні роботи, які художник виконав, працюючи над іконами, стінописами чи мозаїками. Переважно, вони не датовані й не підписані автором, але мають його печатку: "Горд".

При укладанні каталогу "Рисунки і начерки Святослава Гординського у збірці Національного музею у Львові ім. Андрея Шептицького" (2014 р.) важливо було атрибуувати деякі роботи. Допоміж-

ною нам стала німецькомовна книга "Ukrainische Katholische Bischofskirche Maria Schutz – St. Andreas München" (1989), видана Кир Платоном Корниляком. Вона багато ілюстрована: 11 кольорових і 56 чорно-білих ілюстрацій; отже, застосувавши метод порівняльного аналізу рисунків і начерків з репродукціями стінописів, стало можливим атрибуувати деякі роботи. Окрім цього, в архіві НМЛ зберігається кореспонденція Святослава Гординського з єпископом Корниляком: 9 листів кир. Платона і 3 листи художника. У цих листах, написаних у період 1975–1981 рр., містяться важливі дані щодо історії оформлення Мюнхенського собору св. Покрови. Зокрема, дізнаємося, що конструкція іконостасу та розміщення ікон на ньому, тематика релігійних образів у наві – ці питання докладно обговорювались із кир. Платоном, причому, його думка була вирішальною. Так, у листі єпископа від 24.12.1978 р. ішлося про тематику стінописів, яку він запропонував для бічних стін нави: "Різдво Христове" і "Хрещення Ісуса Христа" – з однієї сторони; "Воскресення Ісуса Христа" і "Зіслання святого Духа" – з другої. На хорах планувалося виконати розписи на історичну тему: "Святий Андрій на Київських горах" і "Хрещення Києва". При вході, під хорами – "Київську митрополію" і "Галицьку митрополію". Водночас, адресат зазначав: "Ці картини мали б бути оригінальні; не забарто фігур (осіб), і щоб краски були ясні, як на іконостасі". На нашу думку, ці зауваження висловлені "про всяк випадок", адже Святослав Гординський у той час вже був доволі відомий як майстер багатопігурних монументальних композицій. І для його розписів та ікон притаманна світла, добре згармонізована гама кольорів. Наприкінці листа – приписка: "Чи не краще було б малювати на полотні?". А ось ця підказка виявилася доречною, тому що стінописи мюнхенського собору виконані на полотні, яке наліплене на стіни. Про це писав сам художник у листі до єпископа Корниляка 7 квітня 1982 року: "В нашій церкві образи є на полотні, бо воно виключає зустріч фарб з різними хемікаліями".

Продовження на 6 стор. ▼

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ГРАФІКИ С. ГОРДИНСЬКОГО У МЮНХЕНІ

▼ Продовження. Початок на 5 стор.

Всього за своє життя мистець оформив 56 церков. Серед них: Собор св. Софії у Римі, собор Покрови Пресвятої Богородиці й св. Андрія Первозванного у Мюнхені, катедра свв. Володимира й Ольги у Вінніпегу, церква св. Варвари у Відні. У цих величних і прекрасних спорудах розкрився яскравий талант Святослава Гординського – майстра монументальних розписів.

До всіх стінописів собору Пресв. Богородиці й апостола Андрія у колекції графіки НМЛ є підготовчі роботи: начерки та ескізи проекти, за винятком "Київської митрополії". До теми "Різдво Христове" – три начерки; до теми "Хрещення Ісуса

Христа в Йордані" – два начерки; до теми "Христове воскресення" – чотири начерки; до теми "Зіслання святого Духа" – два начерки. До історичної картини "Хрещення Києва" – п'ять начерків та рисунок; до історичної картини "Святий Андрій на Київських горах" – один рисунок; до розпису "Галицька митрополія" – один начерк; до монументальних образів: св. княгині Ольги – два начерки; св. князя Володимира – один начерк. Ці роботи виконані на папері або кальках у різних техніках (олівець, кулькова ручка, туш, перо або вугіль). Окрім цього, до багатофігурних композицій на релігійну та історичну тематику є 4 проекти, виконані в техніці папір, гуаш, акварель, бронзова фарба, вони приблизно одних розмірів: 50x70 см. Ці роботи виконані в тій самій кольоровій гамі й мають по краях орнаментальні смуги, як ми це бачимо на стінах Святопокровського собору. Отже, до монументальних розписів собору Пресвятої Богородиці в Мюнхені у музейній збірці нами виявлено й атрибутовано 26 одиниць збереження.

Природно, що коли маеш перед очима підготовчі роботи мистця – ри-

сунки, начерки і проекти до ікон чи монументальних розписів, виникає бажання побачити, як вони зреалізовані. На запрошення отця Володимира Війтовича – настоятеля мюнхенського собору Пресвятої Богородиці, я зі своєю донею Марійкою завітала до Мюнхену у травні.

Сучасна модерна будівля собору (архітектор Ервін Шляйх) добре вписалася у навколишнє середовище. У формі квадрата в основі, оформлена всередині за традицією українського церковного мистецтва. Усі складові інтер'єру гармоніюють між собою. Двоюрядний іконостас із намісними іконами Богородиці Одігітрії, Ісуса Христа Пантократора, свв. Миколая і апостола Андрія оздоблений ажурною різьбою по дереву. Це легке різьблення доповнює цілофігурні мозаїчні зображення у святилищі – Богородиці Оранти, архангелів Гавриїла і Михаїла, які оточені золотим сяйвом, та святих отців вселенської Церкви: Іоанна Златоустого і Василя Великого (на стовпах). Багатофігурні композиції на стінах (про їх тематику говорилося вище) – це розгорнуті оповіді, присвячені найбільшим святам Церкви та історії Церкви

в Україні. "Тут мистець мав завдання зберегти нашу багатовікову традицію в малярському зображенні тих свят, але одночасно мав висловити все новочасною формою, так щоб ті твори були живим образом для сучасної людини", – писав Святослав Гординський у листі до єпископа Корниліяка 07.04.1982 року.

Колорит ікон та стінописів – це добре згармонізована гама яскравих та світлих відтінків червоного, синього, жовтого, зеленого, фіолетового, коричневого кольорів. Ще одна особливість творчого стилю мистця: в ікону він вводить українські елементи. Так, на стінописі "Різдво Христове" ми бачимо пастушків у гуцульських кептариках і сердаках, а один із них грає на трембіті, сповіщаючи світ про гарну новину. Багато прикметних ознак української історії присутні й у картинах "Святий Андрій на Київських горах" та "Хрещення Києва".

У неділю, 19 травня ц.р., після закінчення святкової Літургії, парафіяни послухали доповідь "Праця Святослава Гординського над оформленням собору Пресвятої Богородиці й Святого апостола Андрія Первозванного у Мюн-

хені" та переглянули відеоряд рисунків і начерків до монументальних розписів цього храму (із фондвої збірки графіки НМЛ). А після презентації було цікаве спілкування з українцями, що проживають і працюють у Мюнхені та його околицях.

Колекція графіки Святослава Гординського має велике пізнавальне значення, адже не тільки розкриває таємниці його творчої лабораторії, але й допомагає краще зрозуміти всеосяжність і різноманіття творчого обдарування художника. У своїй статті "На великих шляхах" він писав: "Наше мистецтво живе, молоде, яскраве. Таким покажуть його українські мистці світові, розкриваючи в своєму мистецтві складну і оригінальну душу української істоти і генія своєї трагічної, а водночас повної творчих сил нації".

Висловлюю вдячність священникові Володимиру Війтовичу за увагу і надану можливість ближче ознайомитися з церковним малярством Святослава Гординського.

Оксана Корнучко-Гринів, Старший науковий співпрацівник Національного музею у Львові ім. Андрея Шептицького

XI

У КИЄВІ ПОСТАНЕ АРХІВ СОВІТСЬКИХ СПЕЦСЛУЖБ

Інститут національної пам'яті показав приміщення, де зберуть усі архівні документи ЧК-НКВД-КГБ. Наразі вони зберігаються в архівах силовиків. Але поліція і спецслужби демократичної країни не мають працювати з історичною інформацією.

Архів буде в Києві на лівому березі на вул. Пухнівській, 7, корпус № 5. Кабінет міністрів передав для цього одне з приміщень Національного банку площею понад 11 тисяч кв. метрів.

Таким є черговий етап декомунізації. Створюється цивільна архівна установа для доступу до колишніх урядових таємниць СРСР.

До Архіву перевезуть документи 1917–1991 років, які нині зберігаються у Службі безпеки, Службі зовнішньої розвідки, Міністерстві внутрішніх справ, Національній поліції, Національній гвардії, Міністерстві оборони, Державній прикордонній службі, органах прокуратури та судах. Щоб отримати ці документи, потрібна буде лише заява та документ, що посвідчує особу.

Володимир В'ятрович, Голова Інституту національної пам'яті пояснює, навіщо вони це роблять: «Буде два головні результати. Перше: це стане значно зручніше для користувачів. Все в одному місці, комфортні читальні зали; не буде зайвої паперової тяганини, як зараз, щоб зайти в режимне приміщення СБУ чи МВС. І друге: українські

спецслужби мають зберігати українські таємниці. Ми забираємо у силовиків спокусу регулювати доступ до інформації про наше минуле».

Перший віце-прем'єр-міністр України Степан Кубів зазначив: «Здавна у Москві було винайдено один з найбільш жорстоких методів репресій – репресія правди. Бо правда, ніби вакцина, формує імунітет суспільства до історичних маніпуляцій, запобігає перекрученням та обману. Тепер всі документи стануть загальнодоступними в одному приміщенні. У перспективі це дозволить провести цифровізацію каталогів та документації, оцифрувати самі документи для зручності пошуку та користування. Доступність архівів допомо-

же спростувати радянські міфи та маніпуляції, переосмислити власну історію та краще планувати майбутнє. Я щиро дякую усім, хто долучився до створення архіву, але найбільше дякую героям-захисникам України усіх часів. Ваші імена, можливо, були засекречені, приховані від сучасників і нащадків. У таємниці залишалися також імена ваших катів. Але сьогодні ми зробили черговий крок до повного відкриття правди. Ваша пам'ять і Ваш подвиг більше не будуть таємницею».

Директор новоствореного Галузевого державного архіву Українського інституту національної пам'яті Ігор Кулик: «Це буде архів минулого заради майбутнього. Зібрана доказова база злочинів, вчинених комуністичною владою, не лише дасть змогу не допустити їх повторення в прийдешньому. А й дозволить краще розуміти практики, якими й сьогодні користується Росія в гібридній війні проти України та загалом у світі».

Український інститут національної пам'яті

ПРОЩАННЯ З МАРКІЯНОМ ІВАЩИШИНОМ

Маркіян Іващину (1966–2019), с-на Романа Балука

► **Як ви стали тим, ким ви є зараз? Хто на вас найбільше вплинув?**

М. Іващину: Безперечно, на мене вплинули сім'я та родинне середовище. У нас завжди був відчутний культ свободи, наскільки це можливо в політичному контексті чи контексті українського патріотизму. Серед батьків, родичів, друзів батьків завжди був присутній культ незалежності та свободи особистості.

Я народився у Львові, але дуже ціную своє гуцульське коріння, це мамина родина. Я дуже багато часу проводив там і проводжу досі.

► **Чи були люди або, якщо доречно так сказати, кумири, які сильно вплинули на ваше формування?**

М. Іващину: На формування, перш за все, вплинули література та музика. Це все завдяки батькам. Мама мені давала читати все. Розказувала, що коли мені було вісім років, то ми вже пробували дискутувати про «Ліаду» Гомера. Я тоді відповів, що мені все сподобалось, тільки не зрозумів, де наші, а де німці. [Сміється] Все-таки це був радянський час і чорно-білий дуалізм дався взнаки. Тато давав слухати багато сучасної музики, рок-н-рол. Він все мені пояснював, ділився європейською, часто найкращою, музикою.

Я виховувався в середовищі, в якому була мода на Захід. З одного боку, було відчуття ущербності, але з іншого – почуття повноцінності та самодостатності в сучасному

мистецтві та культурі. Ми читали заборонену літературу.

► **Що ще в університетський час спонукало вас до активізму? До участі в «Студентському братстві», участі в інших акціях?**

М. Іващину: У мене було загострене почуття справедливості. Думаю, воно у всіх людей проявляється, лише у різних формах. Мені пощастило жити в час, коли вже можна було хоч якось конструктивно діяти. Можна було щось робити, а не просто говорити пошепки на кухнях. Ми вже мали можливість збиратися середовищами та видавати свої газети.

► **Формування львівського мистецького середовища 1990-х років – це ціла легенда. Як це все сталося? І як ви прийшли до ідеї та, власне, реалізації створення «Дзиги»?**

М. Іващину: Я випадково потрапив у гурток «ВВС» на Левандівці [мікрорайон у Львові – ТУ]. Там був Владко Яворський, Владко Кауфман. Це були зібрання, на яких можна було поговорити, почитати і поспілкуватися. Тоді я, напевне, вперше відчув органічність живого мистецтва. Все творилося просто на очах. Це середовище було дуже відкритим і легко сприймало зовнішні впливи. Були люди політично заангажовані, а був Кауфман, Сергій Проскурня, вільні митці. Випадково чи ні, але ми сподобались один одному і вирішили наповнити мистецьке середовище

енергією та креативом. Потім вирішили, що краще займатися не політикою чи бізнесом, а культурою.

► **Парадоксально, бо в 1990-х всі думали, як вижити, про заробіток, а ви робили ставку на культуру й думали про майбутнє.**

М. Іващину: Не, то ми навіть думали, що робимо бізнес. [Сміється] Вже потім прийшло розуміння, що це – ілюзія. Але відчуття того, що ми зробили добре, – було тоді і є тепер. І важко нести, і шкода покинути...

► **Чого, на вашу думку, зараз не вистачає львівському мистецькому середовищу?**

М. Іващину: У процесі, мені здається, все дуже добре. Динаміка розвитку, особливо в молодіжному середовищі, просто шалена. Це прекрасно. Однак є певний дисонанс. Культурне і мистецьке середовище завжди було вимогливим, воно пробує випередити час. І дисонанс у співіснуванні з державою був і є тепер. На жаль, відстань між ними не скорочується. Ти ніби впираєшся в якусь стіну. Вже ніби хочеш щось робити і змінювати, і продукувати назовні щось таке, що впливатиме на багатьох людей чи цивілізацію. А люди мистецтва, – попри те, що вони дуже прогресивні і випереджують час, – постійно впираються в стіну. Тим молодим людям, які зараз пробують щось робити, може, ще складніше, аніж було нам. Бо раніше все було більш чорно-біле...

► **Ми знову впираємося в тему революції,**

Непохитний і незворушний. Маркіян Іващину був тим стержнем, на якому трималося все мистецьке середовище Львова. Він мав унікальне вміння збирати довкола себе найцікавіших людей, творити і створювати. Він протестував і не йшов на компроміси.

Маркіян Іващину – один із провідників Революції на граніті, засновник Студентського братства Львівської політехніки, організатор акції голодування у Києві 1990-го року, фундатор Мистецького об'єднання «Дзига», фестивалів «Вивих», колись – продюсер таких музичних гуртів, як «Океан Ельзи», «Мертвий Півень» та «Руслана», засновник громадської організації «Пора», видання «Львівська газета» тощо.

У 2015 році ми не опублікували цієї розмови з тієї причини, що Марек, як називали його близькі люди, не хотів вип'ячувати себе як «успішного». Звісно, все набагато складніше, тому що на його дорозі траплялися і виклики, і поразки. Утім, ми не маємо права недооцінювати те, що зробив Маркіян Іващину, бо без нього Львів та Україна були б інакшими.

у тему бажання змін. Згадайте свій стан, коли була Революція на граніті. Чого ви тоді прагнули?

М. Іващину: Хотіли свободи. Свобода перш за все. У нас було загострене почуття справедливості. Щастя, що ми народились у Львові. Ми відчули можливість для змін, коли вже були обласна та міська рада нормальних людей. Було розуміння того, що це вже не війна і що можна робити якісь акції на вулицях, діяти відкрито. Ми хотіли незалежної України, хоч і не думали, що це станеться так швидко. У нас була вимога, про яку ми довго дискутували: хотіли, щоб українські хлопці служили тільки на території України. Думали, що якщо армія буде українською, то тоді вона повстане проти Совецького Союзу. А тоді за рік весь світ перевернувся.

► **Як ви згадуєте той момент, коли зрозуміли, що Україна стала незалежною? Коли відбувся пучк та інші події?**

М. Іващину: Ми ставили радіостанції, готувалися до танків... Правда, не з Москви, а з Яворова. Тоді вже були середовища, «Студентське братство». Було відчуття нерозуміння.

► **Уже більш ніж чверть століття ви продовжуєте наполегливо робити свою справу. Як вам вдається не розчаруватися в людях?**

М. Іващину: А як інакше жити? Зараз актуальне питання часу. 24 роки – це багато чи мало? Ніби

багато, але для молодого держави це лише початок. Дякувати Богу, незалежність ми здобули без крові. Так, ми могли зробити все коротко і кровопролитно, або ж довго, послідовно і справедливо. І ми вибрали цей шлях, який ми маємо пройти, вчитися, змінюватися...

Хочеться кращого, але не все так просто. Головне, що цей шлях є. Щоразу після чергової революції є розчарування, але є відчуття, що після останніх подій [Революції гідності. – ТУ] українці як ніколи прокинулися. Хоча мені здається, що навіть якщо ми станемо такою ідеальною та комфортною для життя країною, як Швеція, то все одно знайдемо собі якісь проблеми чи якісь причини для революції. Такі ми є. [Сміється]

► **Якщо говорити про якості українців, то які, на вашу думку, є нашими позитивними рисами, а які – негативними?**

М. Іващину: Перевагою для кожного українця зараз є те, що він живе у часи змін і може сам долучитися до цього процесу. Ми є авторами свого життя. А яскраво виражених негативних рис я поки що не бачу.

► **У своєму житті ви працювали у багатьох сферах – це і бізнес, і політика, і громадська діяльність, і культура. Якими цінностями ви керуетесь у своєму житті і чи ці цінності корелюються у залежності від цих сфер?**

Продовження на 8 стор. ▼

ПРОЩАННЯ З МАРКІЯНОМ ІВАЩИНОМ

▼ Продовження. Початок на 7 стор.

М. Іващин: Перш за все, це почуття абсолютної свободи, але, в той самий час, почуття абсолютної відповідальності. Це якість, яка обов'язкова для будь-якої продуктивної людини чи середовища. Це відповідальність. У будь-який момент треба мати можливість робити те, що хочеш, але й усвідомлюючи відповідальність за те, що робиш. Також це бажання більшого. Навіть у старшому віці, навіть коли ти думаєш, що це нереально, треба бажати більшого. Ну і, звичайно, треба бути чесним, добрим.

► **Чим для вас є успіх?**

М. Іващин: Успіх взагалі – це зреалізувати те, що ти собі надумав і наміряв, хоча б на 90 відсо-

тків. І отримати від того задоволення. А персональний успіх для мене – це «Дзига».

► **Що треба робити і не робити українцям, аби бути успішними?**

М. Іващин: Насамперед, треба мріяти. І зразу раціональна порада: старатися, аби тобі кожної ночі снівся сон. А коли тобі не сняться сни, то подумати чому. Не знаю, як це пояснити. Це мій рецепт. Коли не сняться сни, отже, треба думати, що там поза сном, наяву? Коли сняться сни – це означає, що я живу. Коли драйв у житті, щось продукуєш і воно вдається, то й сни стають кольоровіші.

Також для успіху потрібні амбіції. Але не на рівні

«я хочу», а на рівні зробив та отримав аплодисменти. Навіть однієї похвали від людини, яка для тебе важлива, часто достатньо.

Рятувати, дивувати весь світ – це добрі амбіції. Але потрібен шлях маленькими кроками. Бажання щось змінити – з цього все починається. Не існує досконалого світу, не існує досконалих форм, літератури чи музики. Треба починати і пробувати робити краще. Ну і повторюю – відповідальність. Може, це трохи банально, але дуже важливо.

► **За які дії, рішення, кроки у житті ви горді? А за які, може, навпаки?**

М. Іващин: Для мене дуже яскравим періодом

було «Студентське братство», спілкування у старій «Порі». І те, за що соромно, – що «Пора» стала політичною партією. Я був у першій, і треба було лишатися в другій. Шкодою, бо зробив помилку, віддавши все в руки Каськіву.

А горджуся «Дзигією», львівськими регбістами. Без надмірного фінансування, на ентузіазмі середовище дуже розвивається. У регбі я грав ще в студентські роки. Цікаво, бо це дуже нетиповий для України спорт. Це той самий протест. У той час грати в регбі означало те саме, що слухати джаз. Для мене це була мрія. Західний, британський світ... Регбі було напівзабороненим.

► **Яким ви бачите розвиток України у наступні кілька років?**

М. Іващин: Мені здається, що Україна ще років десять буде в постійному динамічному русі. На щастя, ми не можемо взяти моделі США, Франції чи якоїсь іншої країни. У нас є шанс, користуючись їхнім досвідом, створити щось своє та запропонувати це світові. Реформи будуть довгими і болючими, але ми мусимо це зробити.

► **І на завершення одна порада читачам The Ukrainians.**

М. Іващин: Вірити і тішитись, що ми, українці, живемо у часи великих змін.

**Олеся Яремчук,
«The Ukrainians»**

БАТЬКО

Мій тато Юрій Юрків народився в Рогатині у 1935 році. Одні з найсильніших спогадів батькового дитинства – коли він був зовсім маленьким, його віддали до бабусі з дідусем, бо батьки були задіяні в підпіллі, захищаючи Україну від нацистів та советів. Дідусь мого тата був священником. Батько пам'ятає, як із дідусем ходив у ліс хоронити УПАшів, убитих німцями.

Наприкінці Другої світової війни тато з батьками бул вимушений покинути свою рідну країну. Членам підпілля неминуче загрожував розстріл або тюрма. Тоді в родині вже було троє дітей. Пішки, поїздом, із допомогою небайдужих людей, ще під час бойових дій, вони проїхали сотні кілометрів, до Ландеку. І опинилися в таборі для переселенців. Там мій дід став лідером української спільноти, яка організувала собі школу, хори та жила активним культурним життям. Тато пам'ятає, як гралися із покинутими мінами, не знаючи, що це.

Завдяки допомозі далеких родичів після Ландеку родина потрапила до США, а саме – до Детройту. Там батько, як і інші українські діти, пішов до школи. Мову йому довелося вчити на ходу, адже не було ні соціальної допомоги, ні курсів англійської, а батьки його працювали на будь-яких роботах, які знаходили.

По завершенню школи татові пропонували стипендію на навчання в Massachusetts Institute of Technology (на той час і до сьогодні – найкращому університеті з підготовки інженерів у США). Але стипендія покривала лише частину витрат на навчання, і батько не зміг нею скористатись через фінансову неспроможність сім'ї. Він зрозумів, що оплатити освіту самотужки не вийде, тому записався добровольцем до американського війська. Аби після служби потрапити на навчання до університету. Тато служив у війську під час Корейської війни в американському контингенті в Європі. Завершував службу в підрозділах розвідки. Він отримав американське громадянство завдяки службі.

Протягом служби він листувався з моєю мамою, а коли повернувся – вони одружились. Батько працював на заводі, який виробляв танки, але і далі

мріяв стати інженером. Тому вдень працював на заводі, а ввечері – навчався на інженера. В інші вечори, коли мав можливість, або вихідними, ходив із сім'єю на пластові сходи, допомагав нам із домашніми завданнями, опікувався своїми батьками.

У моїх батьків народилось троє дітей: найстарша сестра, брат і я. Дуже добре пам'ятаю, як мама готувала на вечерю тости з яєшнею та бобами і називала це «сніданком на вечерю», щоб дітям це виглядало розвагою, а не скрутою. Пізніше я дізналась, що часто грошей не вистачало на всіх, тому їли лише діти, а батьки залишались голодними.

Попри складне фінансове становище, ми з братом та сестрою навчалися у приватній українській школі. Всі публічні школи були англійськими, а мої батьки хотіли, аби ми не втрачали своєї ідентичності. Щодня ми ходили до школи, у суботу мали «школу українознавства», танцювальні гуртки, хори, Пласт, а в неділю ходили до української церкви, літом на пластові табори.

Коли батько здобув освіту інженера, наше матеріальне становище трохи покращилося. Хоча ми і далі не мали відпусток чи відпочинку у класичному розумінні цього слова. Якщо родина і подорожувала, то в межах штату і до знайомих, у яких можна було б пожити. На той час ми з моїми братом

та сестрою вже вступали в університети і брали освітні кредити.

Батьки завжди підтримували нас, але привчили з дитинства не розраховувати, що нам все прийде «безкоштовно». Треба було працювати влітку, ввечері або на вихідних, бо те, чого сам досягаєш, має найвищу цінність.

Батько тричі намагався створити власний бізнес. Двічі – невдало. Третя спроба – створити щось своє, з нуля, за допомогою своїх знань і роботи, базуючись на своїх принципах і цінностях, була вдалою. Тато завжди працював в оборонній індустрії і сьогодні володіє сотнями патентів на виробництво для військової техніки. Серед іншого – гідравлічна система на бойові броньовані машини сімейства Stryker. Це – перша річ, яку вставляють у виробництві, так само, як галон-газову систему гасіння вогню в середині танків і броньованих машин, щоби рятувати життя екіпажу. І протягом всієї своєї професійної кар'єри тато співав у капелі бандуристів і був активним лідером української громади Детройту і США.

Моєму батькові 84, він уже на пенсії. Але він і далі щодня цікавиться тим, що відбувається зі своїми дітьми і онуками, в його професії, і в своїй рідній Україні.

Своїм прикладом тато навчив мене любити і поважати своїх близьких. Оцінювати людей через їхні дії, а не статус. Він передав своїм дітям любов до своєї батьківщини України, яка завжди була в його серці. Навчив, що найкращі речі приходять із важкою роботою і відповідальністю. І те, що ми маємо в житті не падає нам з неба, а є результатом нашої роботи.

Я дуже вдячна своєму батькові за те, що він дав мені. І за те, що завжди був поруч. Рада, що в Україні нарешті з'явився день, коли ми можемо ділитись історіями про своїх батьків.

**Уляна Супрун,
міністр охорони здоров'я України,
опублікувала на своїй інтернетсторінці у День Батька
(з 2019 року його відзначають в Україні
у третю неділю червня).**

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

CHRISTLICHE STIMME
Ukrainische Kirchenzeitung
Schönbergstrasse 9
D-81679 München

Inhaber, Herausgeber und Verleger: Apostolische Exarchie
für katholische Ukrainer in Deutschland und Skandinavien

D-81629 Postfach 86 02 69 Druck: Kolo UA-82100
Drohobytsch Tel. +380 3244 29060

Погляди авторів не завжди відповідають поглядам редакції. Редакція в потрібі скорочує і мовно виправляє надіслані статті.
Газета виходить двічі на місяць.

Chefredakteur: Roman Kryk
Stellvertretender Redakteur: Bohdan Pidlisetsky
Telefon: +49 (0) 89 997 28 38 11
Telefax: +49 (0) 89 997 28 38 4
christl.stimme@t-online.de;
ukrainische-kirche@t-online.de;
www.ukrainische-kirche.de

Річну передплату (Unkostenbeitrag)
46,- Euro переказати на conto: Apostolische Exarchie
LIGA-Bank München
Konto-Nr.: 40 21 03 257
BLZ 750 903 00
IBAN: DE 64 7509 0300 0402 1032 57
BIC: GENODEF1 M 0 5